

PARAMETRI ZA VREDNOTENJE ONESNAŽENJA

➤ **SPECIFIČNI PARAMETRI**
definirane kemijske snovi

➤ **NESPECIFIČNI PARAMETRI**
sumarni parametri

SPECIFIČNI PARAMETRI ZA VREDNOTENJE ONESNAŽENJA

Organski dušik

Amonij

Nitrit, nitrat

Fosfat (*orto, poli*)

Organski fosfor

Sulfat

Sulfid

Cianid

Kovine

Fenol

Formaldehid

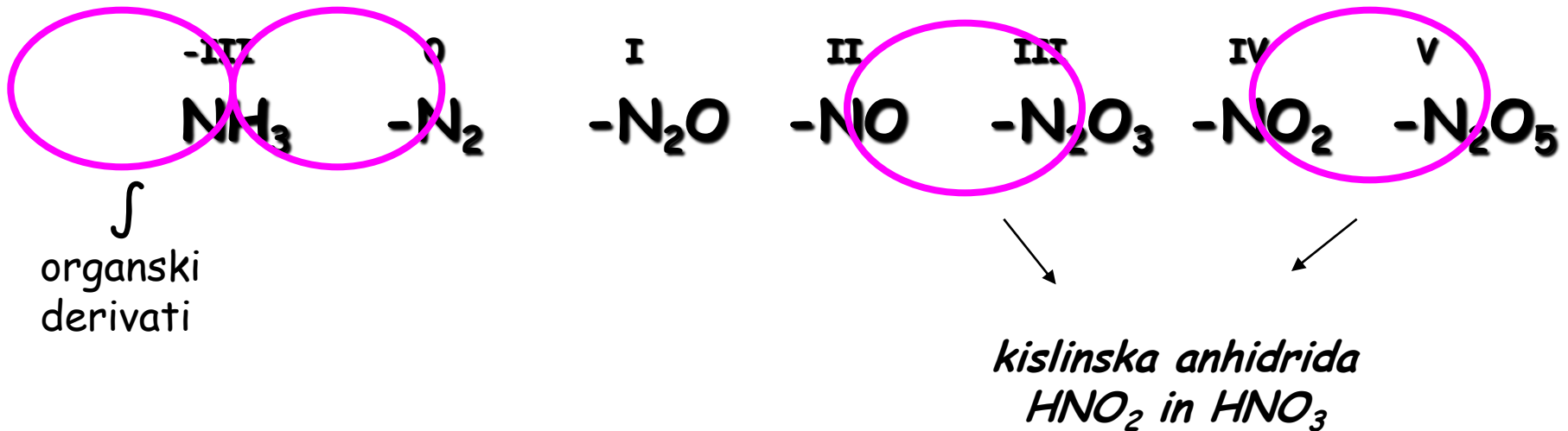
Pesticidi

Organska topila ...

DUŠIK

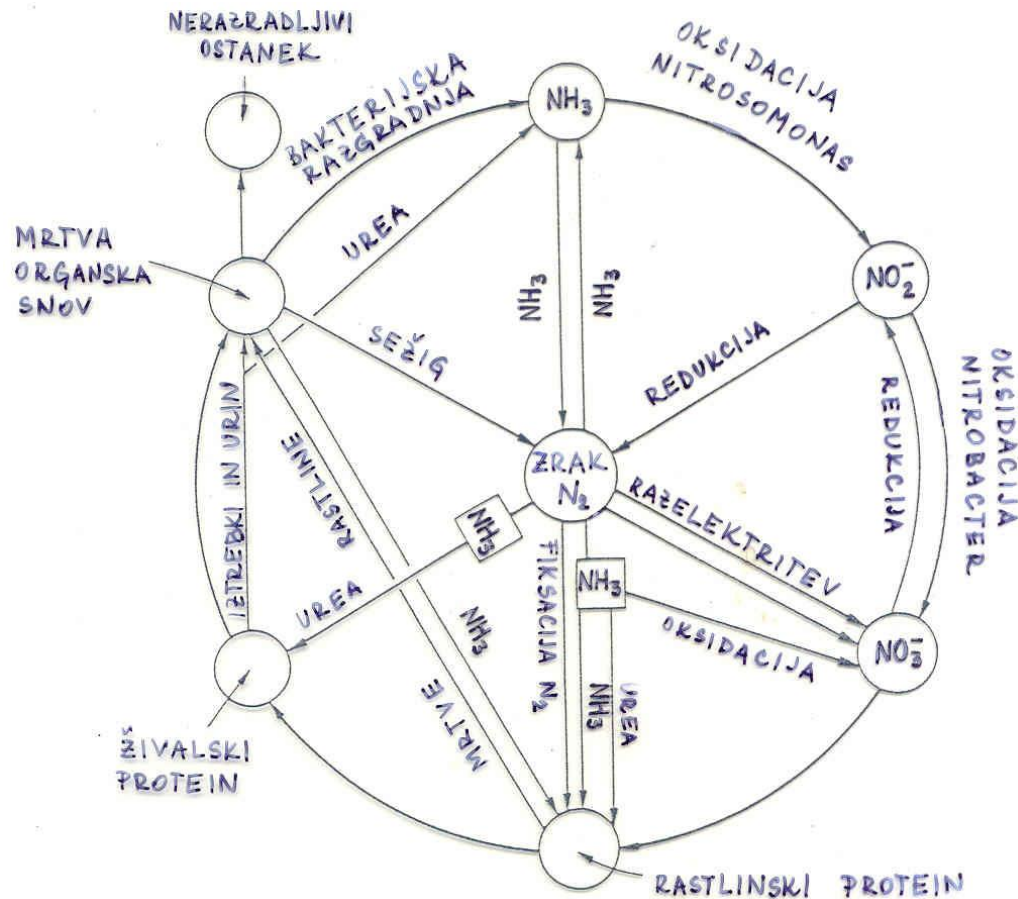
Pomembnost dušikovih spojin v atmosferi in v življenjskih procesih vseh rastlin in živali

Oblike dušika:

Pomembne oblike dušika za okolje

KROŽENJE DUŠIKA

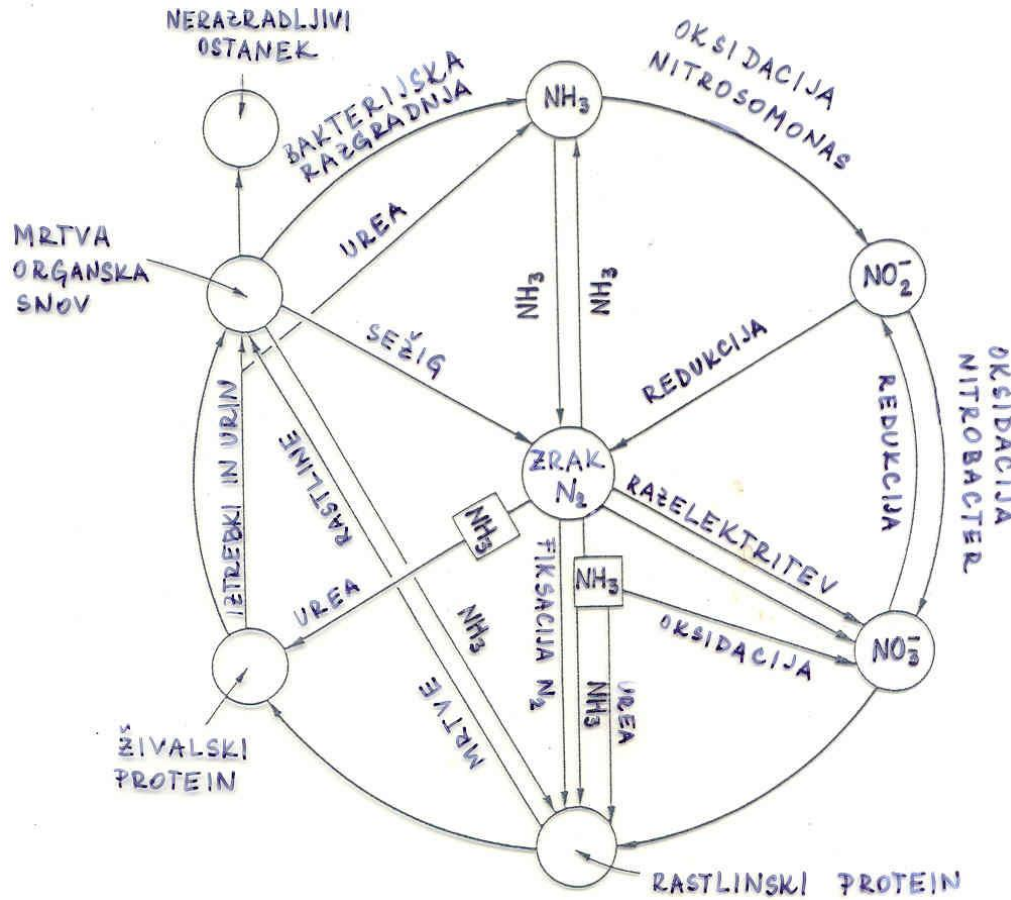

$NO_3^- + CO_2 +$ zelene rastline + sončna svetloba $\rightarrow$ proteini

$N_2 +$ posebne bakterije ali določene alge $\rightarrow$ proteini

$NH_3 + CO_2 +$ zelene rastline + sončna svetloba $\rightarrow$ proteini

KROŽENJE DUŠIKA

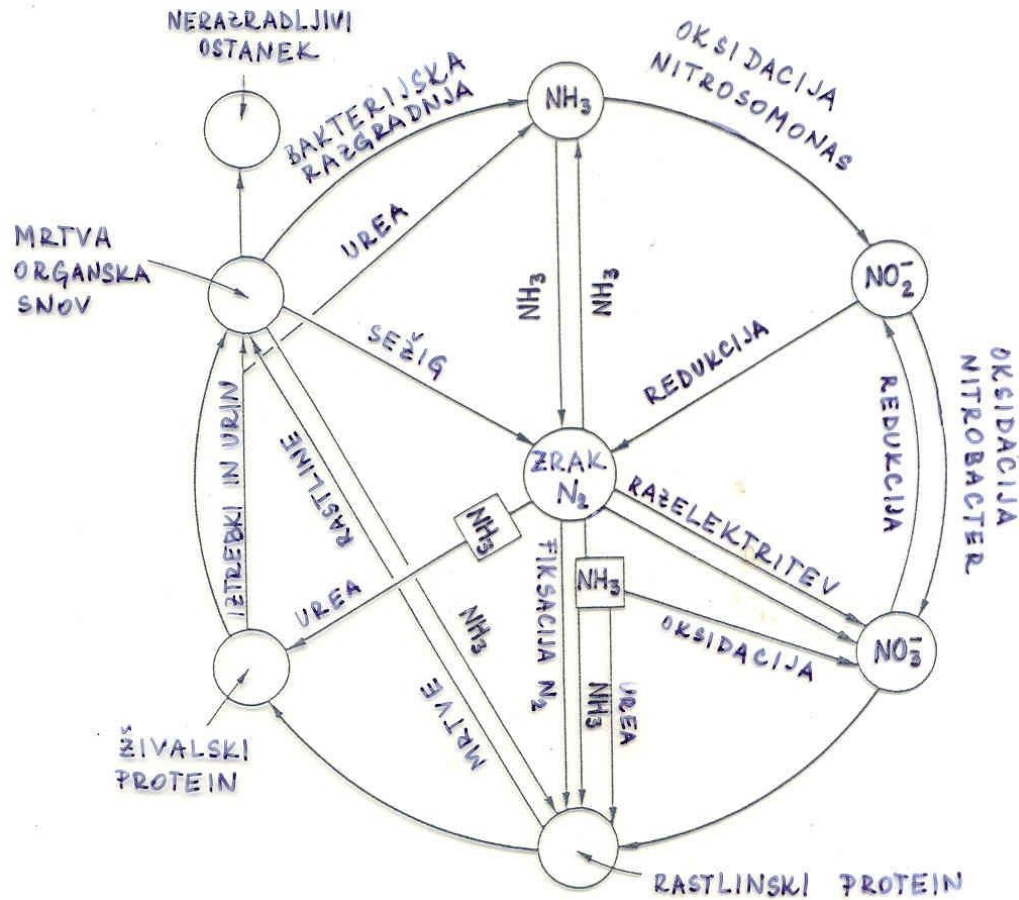

Urea

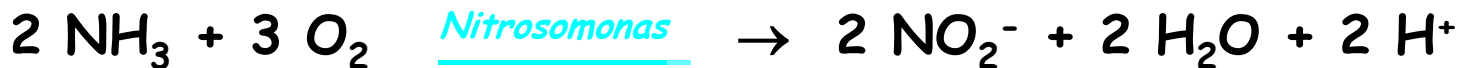

Protein (organski N) + bakterije → NH₃

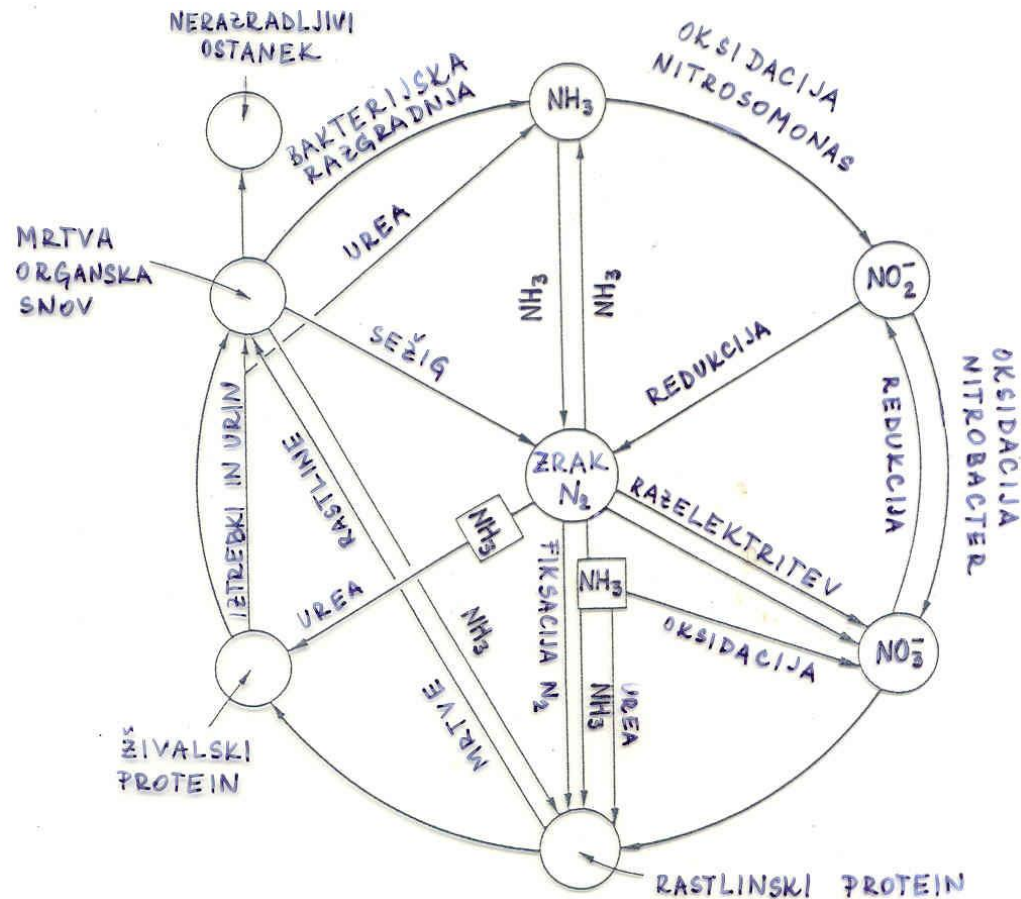
KROŽENJE DUŠIKA

Nitrifikacija: (aerobni pogoji)

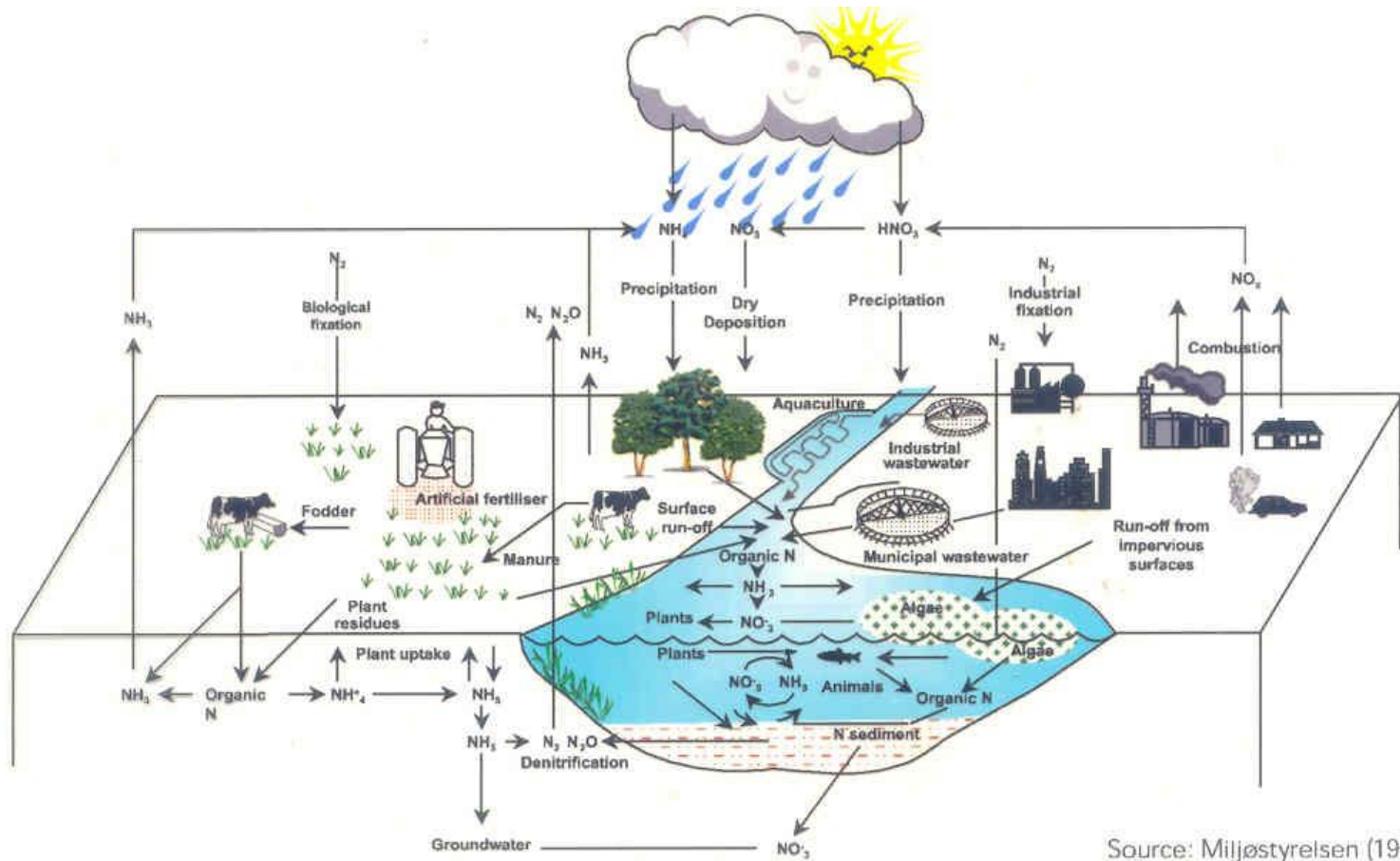
KROŽENJE DUŠIKA

Denitrifikacija (anaerobni pogoji):

KROŽENJE DUŠIKA V OKOLJU

Source: Miljøstyrelsen (1984)

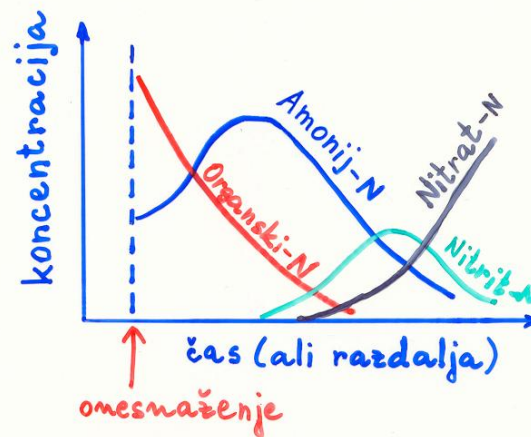
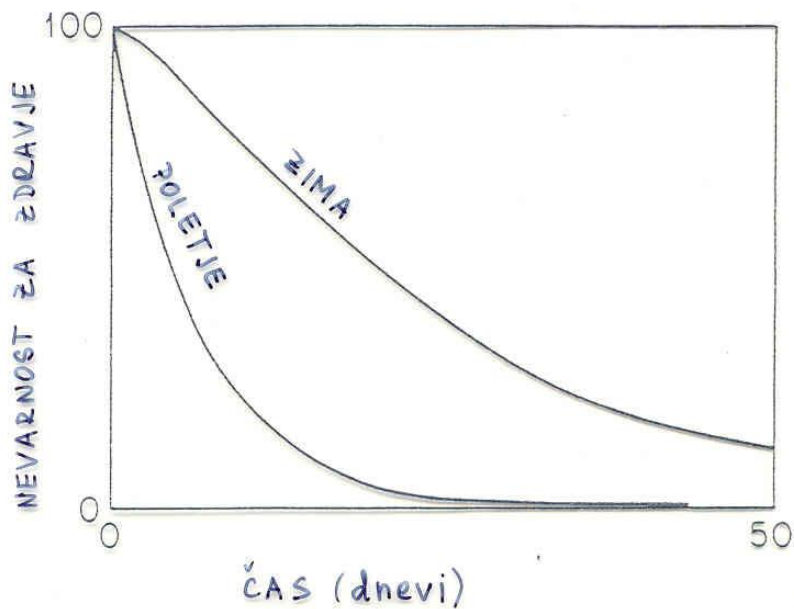
Pomen podatkov o dušiku

- **Indikator sanitarne kvalitete**
- **Oksidacija v rekah**
- **Hranilna vloga**
  - v čistilnih napravah
  - v površinskih vodah
- **Kontrola delovanja čistilnih naprav**
- **Okoljska dajatev za onesnaženje**

Pomen podatkov o dušiku

➤ Indikator sanitarne kvalitete

- patogeni organizmi
- methemoglobinemia (1940) - MDK v pitni vodi:
50 mg NO_3^-/l

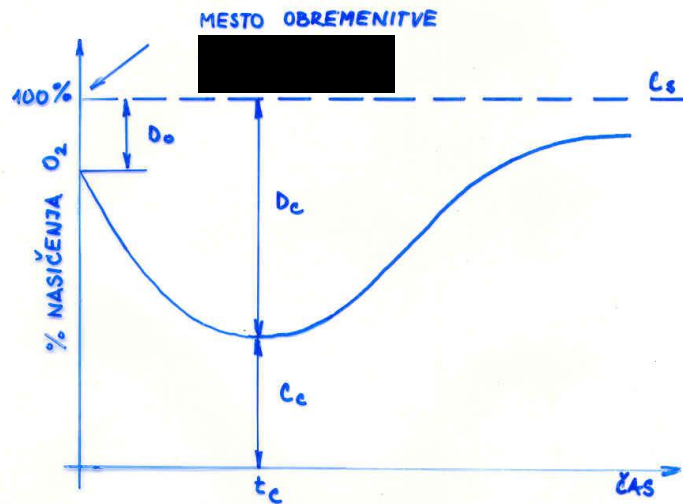
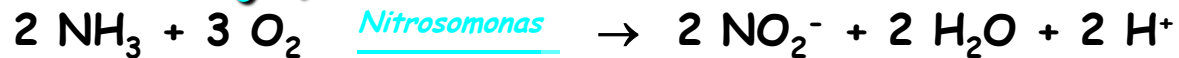
Različne oblike dušika vzdolž reke

Površinske vode: nevarnost za zdravje
v odvisnosti od starosti onesnaženja

Pomen podatkov o dušiku

➔ Oksidacija v rekah

avtotrofna konverzija amonija v nitrit in nitrat
(nitrifikacija)

Kisikova krivulja vzdolž reke

Pomen podatkov o dušiku

➔ Hranilna vloga

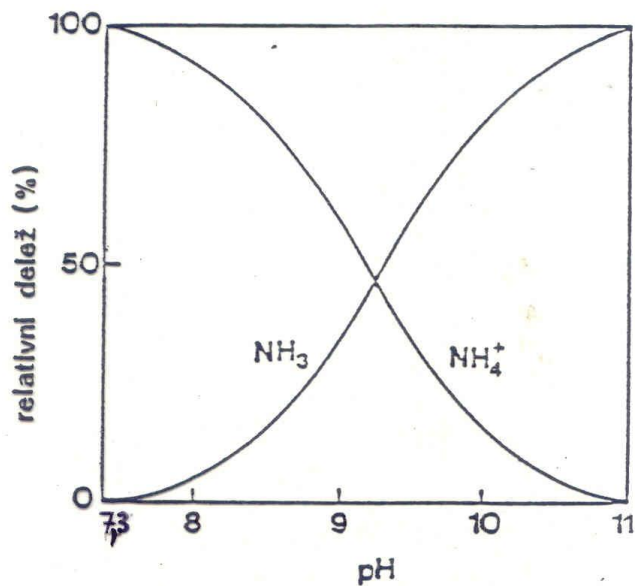
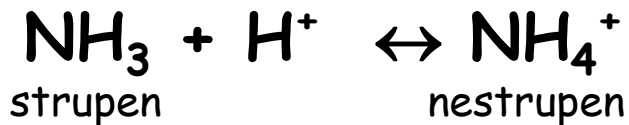
➤ delovanje organizmov v ČN

optimum $BPK_5 : N : P = 100 : 5 : 1$

➤ evtrofikacija površinskih vod

Pomen podatkov o dušiku

→ Kontrola delovanja čistilnih naprav

NH₄⁺ oziroma NH₃ v odvisnosti od pH

Mejne vrednosti za izpust
v vode   v kanalizacijo

Celotni dušik (mg N/l)	20 (10) ≥ 100000 PE 25 (15) < 100000 PE	-
Amonijev dušik (mg N/l)	5 ≥ 100000 PE 10 < 100000 PE	100 < 2000 PE 200 ≥ 2000 PE
Nitritni dušik (mg N/l)	1	10
Nitratni dušik (mg N/l)	(f)	-

(f) $MVK = 0,3 \cdot DKS \cdot sQ_{np}/Q$ (max. 30mg/l)

DKS - konc. nitratov za dobro kemijsko stanje povr. vode

sQ_{np} - srednji nizki pretok vodotoka

Q - max. 6 urni pretok odpadne vode

(X) Občutljiva območja

METODE DOLOČANJA

➤ **Amonijev dušik** NH_3 , NH_4^+

- *spektrofotometrično*
- *destilacija, titracija*

➤ **Nitritni dušik** NO_2^-

- *spektrofotometrično*
- *ionska kromatografija*

➤ **Nitratni dušik** NO_3^-

- *spektrofotometrično*
- *ionska kromatografija*

➤ **Organski dušik**

- *Kjeldahl (razklop, destilacija, titracija) = org. dušik + amonij*
Organski dušik = Kjeldahl - amonij

FOSFOR

Pomembne fosforjeve spojine

ORTOFOSFATI:

Trinatrijev fosfat

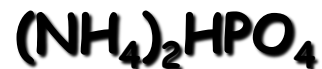
Dinatrijev fosfat

Mononatrijev fosfat

Diamonijev fosfat

POLIFOSFATI: (dehidrirani fosfati)

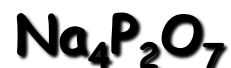
Natrijev heksametafosfat

Natrijev tripolifosfat

Tetranatrijev pirofosfat

FOSFOR

Pomembne fosforjeve spojine

ORTOFOSFATI:

Trinatrijev fosfat

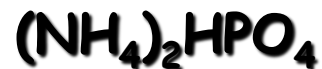
Dinatrijev fosfat

Mononatrijev fosfat

Diamonijev fosfat

POLIFOSFATI: (dehidrirani fosfati)

Natrijev heksametafosfat

Natrijev tripolifosfat

Tetranatrijev pirofosfat

Hidroliza:

Pomen podatkov o fosforju

➤ Hranilna vloga

- delovanje organizmov v čistilnih napravah
- eutrofikacija površinskih voda

➤ Kontrola delovanja čistilnih naprav

➤ Okoljska dajatev za onesnaženje

➤ Preventiva korozije v ceveh, mehčanje vode za boilerje

Pomen podatkov o fosforju

➔ Hranilna vloga

➤ delovanje organizmov v ČN

optimum BPK₅ : N : P = 100 : 5 : 1

➤ eutrofikacija površinskih vod

Kriteriji za določanje evtrofikacije voda

1) Mejne vrednosti parametrov za določitev evtrofikacije (mejna vrednost presežena v vsaj 20% vzorcev, zajetih v obdobju, ko je pretok nižji od letnega srednjega pretoka)

Tekoče vode

	Izražen kot	Enota	Mejna vrednost
celotni fosfor	P	mg/l	> 0,2
ortofosfat	PO_4^{3-}	mg/l	> 0,46
amonij	NH_4^+	mg/l	> 0,6
nitrat	NO_3^-	mg/l	> 9,0

Uredba o emisiji snovi pri odvajanju odpadne vode iz komunalnih čistilnih naprav

Uradni list RS št. 31/2001, 45/2007

Pomen podatkov o fosforju

➔ Kontrola delovanja čistilnih naprav

Mejne vrednosti celotnega fosforja za izpust

➤ v vode: 2 mg/l

1 mg/l (občutljivo območje)

➤ v kanalizacijo: -

METODE DOLOČANJA

Ortofosfat PO_4^{3-}
spektrofotometrično

Polifosfat = celotni anorg. fosfat - ortofosfat
hidroliza v kislem mediju do ortofosfata

Organski fosfor = celotni fosfor - celotni anorg. fosfor
razklop z oksidantom v kislem mediju do ortofosfata

ŽVEPLO

Pomen podatkov o žveplu

➤ Pitne vode

MDK v pitni vodi: 250 mg SO_4^{2-}/l
(visoke vrednosti odvajalni učinek)

➤ Preskrba z vodo (prebivalci in industrija)

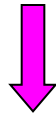
tvorba kotlovca v bojlerjih in toplotnih izmenjalcih

➤ Kanalizacija

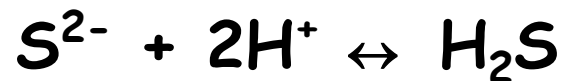
smrad in korozija

Pomen podatkov o žveplu

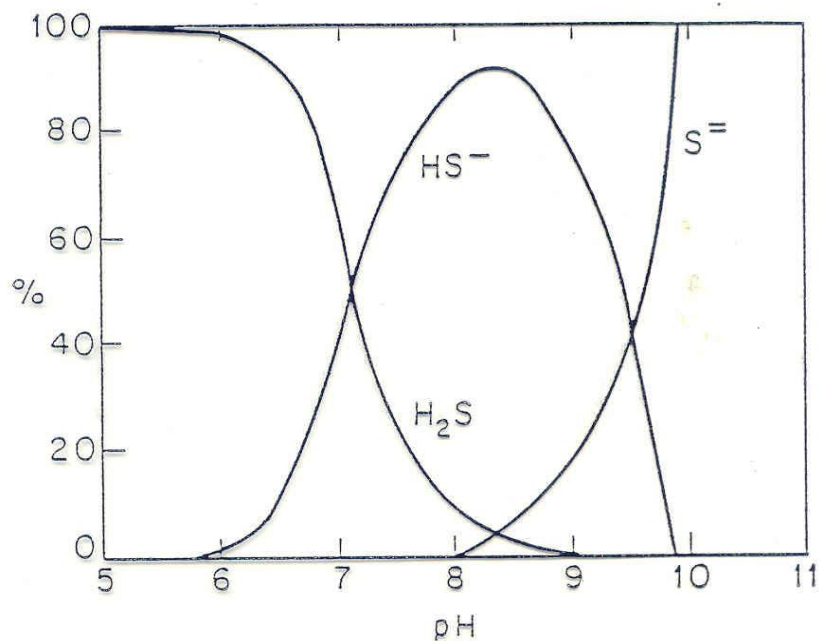
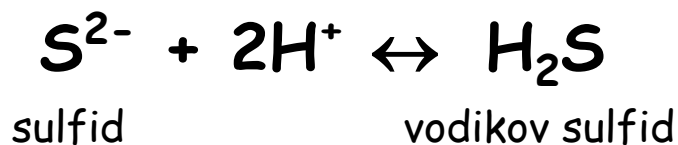
➤ **Kanalizacija**
smrad in korozija

Posledica redukcije sulfata v vodikov sulfid v anaerobnih pogojih:

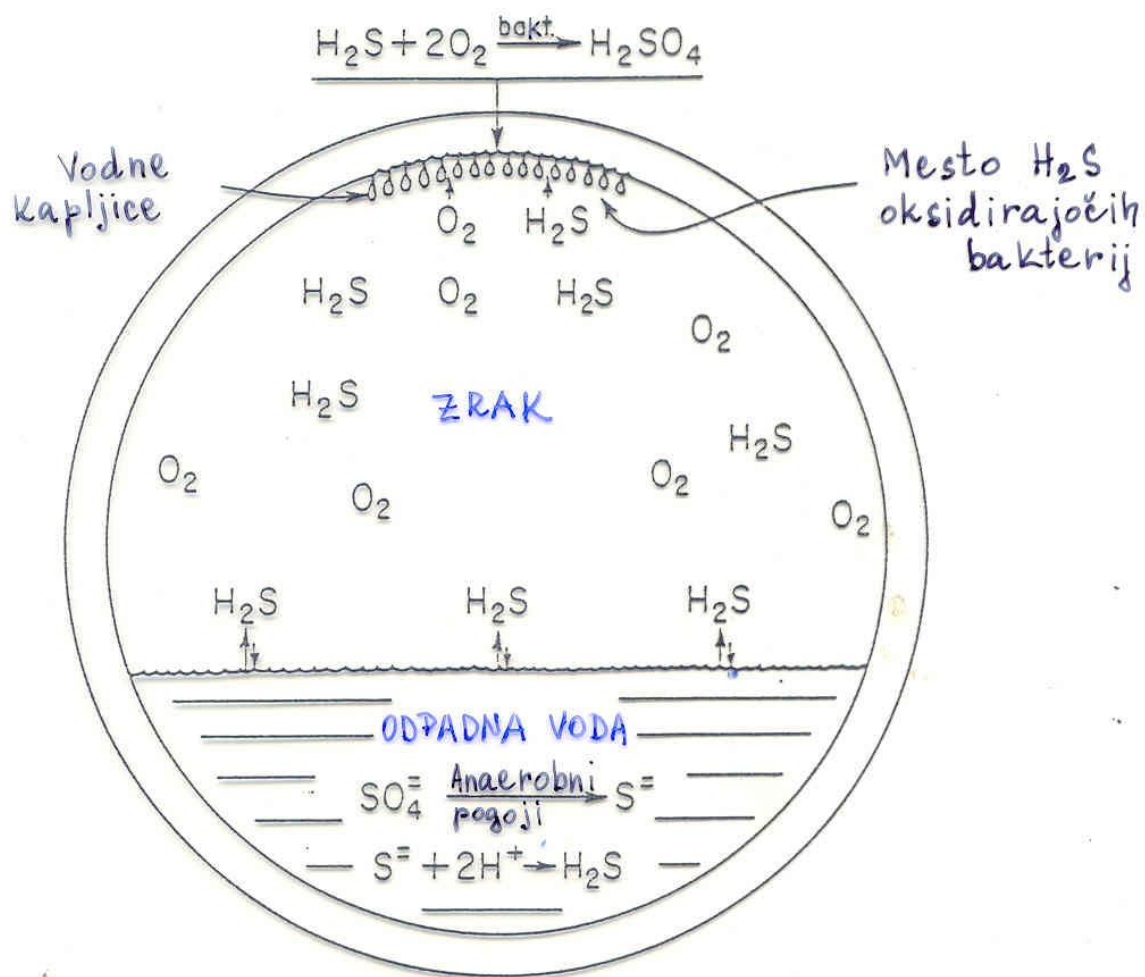
Problem smradu

Vpliv pH na ravnotežje vodikov sulfid - sulfid
(10⁻³ molarna raztopina, 32 mg H₂S/l)

Korozija kanalov

Tvorba vodikovega sulfida v kanalih in "kronska!" (stropna) korozija

Žveplo

Mejne vrednosti za izpust

v vode

v kanalizacijo

SO_4^{2-} (mg/l) sulfat	(f)	(e) 300
S^{2-} (mg/l) sulfid	0,1	1
SO_3^- (mg/l) sulfit	1,0	10

(f) $MVK = 0,3 \cdot DKS \cdot sQ_{np}/Q$ (max. 3.000 mg/l)

DKS - konc. sulfatov za dobro kemijsko stanje povr. vode

sQ_{np} - srednji nizki pretok vodotoka

Q - max. 6 urni pretok odpadne vode

(e) posebni predpis po panogah